

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๓/๒๕๖๔

วันที่ ๑๗ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ผู้ร้อง
ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ หรือไม่

ความเห็น

การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หมายถึง กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการเสนอข้อพิพาทให้บุคคลที่สามที่เป็นกลาง และได้รับการเลือกจากคู่กรณีในข้อพิพาท โดยตกลงกันไว้ล่วงหน้าว่าจะผูกพันตามคำชี้ขาดของบุคคลนั้นซึ่งได้ทำขึ้นเมื่อได้มีการพิจารณาคดี หรือเป็นการตกลงเพื่อยุติข้อพิพาท โดยการตัดสินของบุคคลหรือคณะบุคคลเรียกว่า “อนุญาโตตุลาการ” (Arbitrator) ที่ไม่ใช่การตัดสินของศาล โดยคู่กรณียอมผูกพันตามคำชี้ขาดนั้น

สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง ข้อตกลงโดยคู่พิพาทที่จะยื่นต่ออนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะสัญญาหรือไม่ก็ตาม ข้อตกลงอนุญาโตตุลาการอาจอยู่ในรูปของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการในสัญญาหรือในรูปแบบของข้อตกลงแยกต่างหาก

พัฒนาการการอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นครั้งแรกตั้งแต่สมัยกรีกและโรมันดังปรากฏในกฎหมายสิบสองโต๊ะโดยปรากฏในโต๊ะที่ ๗ ความว่า ข้อพิพาทอสังหาริมทรัพย์ให้ตั้งอนุญาโตตุลาการสำหรับระงับข้อพิพาทเขตที่ดินข้างเคียงโดยการตั้งคนกลางอย่างน้อย ๓ คน เพื่อทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาท

ทั้งนี้ การอนุญาตไต่ตูลาการต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่กรณี ต่อมาการอนุญาตไต่ตูลาการได้รับความนิยมนแพร่หลาย โดยมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๘๐๖ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเยอรมนี ค.ศ. ๑๘๗๗ เป็นต้น สำหรับข้อตกลงระหว่างประเทศระดับพหุภาคีเกี่ยวกับการอนุญาตไต่ตูลาการมีปรากฏในพิธีสารเจนีวาว่าด้วยข้อตกลงอนุญาตไต่ตูลาการ ค.ศ. ๑๙๒๓ อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๒๗ และอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๕๘ หรือที่เรียกว่า อนุสัญญาฉบับนิวยอร์ก ค.ศ. ๑๙๕๘ สำหรับประเทศไทยการอนุญาตไต่ตูลาการได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายมีปรากฏในพระไอยการลักษณะตระลาการ จ.ศ. ๑๐๖๘ (พ.ศ. ๑๙๐๐) พระราชบัญญัติอนุญาตไต่ตูลาการ พ.ศ. ๒๕๓๐ และพระราชบัญญัติอนุญาตไต่ตูลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ตามลำดับ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระราชบัญญัติอนุญาตไต่ตูลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกาศใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๕ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติอนุญาตไต่ตูลาการ พ.ศ. ๒๕๓๐ มีเจตนารมณ์เพื่อให้ประเทศไทยมีกลไกกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการค้า การลงทุน มีความเป็นสากลและทันสมัย รวมทั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีตามสัญญาและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เป็นกฎหมายที่อนุวัติการตามพันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๕๘ โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวในปี พ.ศ. ๒๕๐๒

อนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๕๘ ดังกล่าว มีหลักการสำคัญ ประกอบด้วย

๑. คำชี้ขาดของอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศถือเป็นที่สุดผูกพันกับคู่กรณี ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกต้องลดขั้นตอนหรือแนวทางปฏิบัติที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามคำชี้ขาด

๒. การปฏิเสธการปฏิบัติตามคำชี้ขาดอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศเป็นไปตามเงื่อนไขและข้อยกเว้นตามอนุสัญญานี้

๓. การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศ คู่กรณีที่ชนะคดีสามารถฟ้องต่อศาลภายในประเทศของประเทศที่เป็นภาคีสมาชิก

๔. การฟ้องต่อศาลภายในประเทศต้องยื่นต้นฉบับหรือสำเนาคำชี้ขาดของอนุญาตไต่ตูลาการต่างประเทศที่มีคำรับรองความถูกต้อง

พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา ๔๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ คำชี้ขาดของคณะอนุญาตตุลาการไม่ว่าจะทำได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจย่อมบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น

ในกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญาตตุลาการกระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญา อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา ๔๑ อยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ ว่าด้วยความประสงค์และความยินยอมของคู่พิพาทและเงื่อนไขการยื่นคำร้องต่อศาล มาตรา ๔๓ ว่าด้วยศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ หากผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา ๔๔ ว่าด้วยศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธการขอบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา ๔๓

บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว แยกพิจารณาได้ ดังนี้

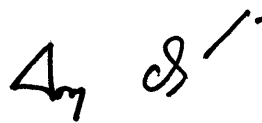
๑. กระบวนการระงับข้อพิพาท กล่าวคือ การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการเป็นการระงับข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นตามหลักความยินยอมของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วยการมอบอำนาจให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาทของตนโดยตกลงในสัญญาอนุญาตตุลาการ คู่กรณีมีอำนาจกำหนดการเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่ จำนวนอนุญาตตุลาการ รวมถึงระบบและวิธีพิจารณาการสืบพยานและการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ

๒. สภาพบังคับคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ กล่าวคือ แม้คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการเป็นที่สุด มีผลผูกพันกับคู่กรณี แต่หากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับตามคำชี้ขาดตามหลักอำนาจอธิปไตยของศาล แต่อย่างไรก็ดีศาลจะไม่ลงไปวินิจฉัยในเนื้อหาของคดีแต่ศาลมีอำนาจปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการได้รวม ๘ กรณีตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ เช่น ถ้าการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้ หลักการตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ ดังกล่าวมาจากหลักการสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือ

และการใช้บังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๕๘ มาตรา ๕ ทั้งนี้ การยื่นฟ้องคดีต่อศาลต้องยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจคือศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง หรือศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศภาค หรือศาลที่มีการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทซึ่งได้เสนอต่ออนุญาโตตุลาการนั้นตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๙ และภายในระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ตามมาตรา ๔๒

ดังนั้น พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ จึงมิใช่บทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นการยอมรับตามคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งกระทำขึ้นในต่างประเทศที่ทำให้อำนาจอธิปไตยของศาลไทยถูกระทบกระเทือนแต่อย่างใด และไม่ขัดต่อหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลและหลักนิติธรรม

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ